

3. Scenariusz lekcji „Obrona Grodna we wrześniu 1939 roku oraz rozwój ruchu oporu”

Przedmiot: Historia

Klasa: 8 klasa szkoły podstawowej/szkoła ponadpodstawowa

Czas trwania: 45 minut

Cele lekcji:

1. Cele ogólne:

- Poznanie wydarzeń związanych z obroną Grodna we wrześniu 1939 roku w kontekście II wojny światowej.
- Zrozumienie roli Grodna w czasie wojny oraz znaczenia obrony miasta.
- Zapoznanie z początkiem działalności ruchu oporu na ziemiach polskich po agresji ZSRS.

2. Cele szczegółowe:

- Uczniowie potrafią wskazać przyczyny i przebieg obrony Grodna w 1939 roku.
- Uczniowie rozumieją znaczenie obrony Grodna w kontekście działań wojennych na wschodnich rubieżach Polski.
- Uczniowie potrafią wskazać główne formy działalności ruchu oporu w Grodnie po zajęciu miasta przez Armię Czerwoną.

3. Metody pracy:

- Wykład nauczyciela z prezentacją multimedialną.
 - Praca z filmem.
 - Dyskusja w grupach.
 - Burza mózgów.
-

Przebieg lekcji:

1. Wprowadzenie (5 minut)

- **Nauczyciel:** Przedstawienie ogólnego kontekstu września 1939 roku: atak Niemiec na Polskę, pakt Ribbentrop-Mołotow, a następnie agresja ZSRS na Polskę 17 września 1939 roku. Krótkie przypomnienie wydarzeń z pierwszej części września (bitwy, upadek Warszawy itp.), aby wprowadzić uczniów w tematykę obrony Grodna.

2. Prezentacja multimedialna / wykład nauczyciela (5 minut)

- **Nauczyciel:** Pokazanie mapy sytuacji wojennej we wrześniu 1939 roku, wskazanie lokalizacji Grodna i jego znaczenia w obliczu ataku ZSRS.
- **Obrona Grodna:**
 - Wyjaśnienie, że Grodno było jednym z miast na wschodniej granicy Polski, a po ataku ZSRS w dniu 17 września 1939 roku, w mieście stacjonowały jednostki polskie.

- Opis przebiegu obrony miasta przez polskie oddziały. Mimo niewielkich szans, polscy żołnierze bronili miasta przez kilka dni, walcząc z wojskami sowieckimi.
- Omówienie postawy mieszkańców Grodna oraz roli cywilów, którzy pomagali w obronie miasta.

3. Praca z filmem (15 minut)

- Uczniowie oglądają 3. odcinek serialu o Grażynie Lipińskiej

<https://www.youtube.com/watch?v=uDYqIT1rBYo&list=PLqh0OnxCcUeTXM6S7iV5pJ1pSx9ItI1cT&index=3>

- **Nauczyciel dzieli na grupy uczniów. Praca w grupach:** Analiza filmu – na czym polegały trudności w obronie, jakie były emocje i postawy ludzkie w obliczu agresji. Czy wszyscy Polacy przejawiali postawę oporu wobec okupanta? Uzasadnij na podstawie materiału filmowego.
- **Przedstawienie wyników pracy grupowej:** Każda grupa dzieli się swoimi spostrzeżeniami z klasą.

4. Ruch oporu po zajęciu Grodna przez Armię Czerwoną (10 minut)

- **Nauczyciel:** Omówienie początków ruchu oporu w Grodnie po 22 września 1939 roku. Wskazanie na tworzenie konspiracyjnych struktur wojskowych, takich jak Związek Walki Zbrojnej (ZWZ) i organizacji cywilnych, które prowadziły działalność sabotażową, szpiegowską i pomocową. Informacja o masowych represjach wobec obrońców miasta, ok. 300 osób rozstrzelanych, w tym młodzież.
- **Dyskusja:** Jakie były trudności związane z działalnością ruchu oporu w Grodnie? Jakie formy oporu były najczęściej stosowane? Co wiązało się z ryzykiem dla osób zaangażowanych w ruch oporu? Kim była postać z obrazu znalezionej przez NKWD w domu Grażyny Lipińskiej? Opisz jej losy po wybuchu wojny.
- Wyjaśnienie terminu: „Dajcie mi człowieka, a paragraf się znajdzie” – rozwiń to stwierdzenie.

5. Burza mózgów: „Dlaczego obrona Grodna była ważna?” (5 minut)

- **Zadanie:** Wspólna burza mózgów w klasie – odpowiedź na pytanie, dlaczego obrona Grodna miała duże znaczenie w kontekście wojny obronnej Polski i późniejszej działalności w ruchu oporu.
- **Wskazówki do dyskusji:**
 - Symbolika obrony miasta w kontekście nie tylko wojny, ale także narodowego oporu wobec agresji.
 - Reakcja Polaków na okupację sowiecką i chęć zachowania niezależności.

6. Podsumowanie lekcji i zadanie domowe (5 minut)

- **Nauczyciel:** Podsumowanie najważniejszych informacji – podkreślenie znaczenia obrony Grodna w kontekście wojny obronnej Polski oraz początków ruchu oporu.
- **Zadanie domowe:** Napisanie krótkiego eseju na temat „Rola obrony Grodna we wrześniu 1939 roku w kontekście wojny obronnej Polski” lub przygotowanie pracy na temat: „Działalność ruchu oporu po zajęciu Grodna przez Armię Czerwoną”.

Materialy pomocnicze:

1. Mapa sytuacji wojennej w Polsce we wrześniu 1939 roku.
2. Prezentacja multimedialna przedstawiająca obronę Grodna oraz ruch oporu.
3. Film o Grażynie Lipińskiej.

Karta pracy nr 3

1. Praca w grupach:

Uzasadnij na podstawie materiału filmowego 3. odc. serialu „Grażyna Lipińska – Niepokonana”.

Grupa A:

Na czym polegały trudności w obronie Grodna?

Grupa B:

Jakie były emocje i postawy ludzkie w obliczu agresji?

Grupa C:

Czy wszyscy Polacy przejawiali postawę oporu wobec okupanta?

Grupa D:

Co wiązało się z ryzykiem dla osób zaangażowanych w ruch oporu?

2. Pytania do wszystkich:

a) Kim była postać z obrazu znalezionej przez NKWD w domu Grażyny Lipińskiej? Opisz jej losy po wybuchu wojny.

b) „Dajcie mi człowieka, a paragraf się znajdzie” – rozwiń to stwierdzenie.

c) Dlaczego obrona Grodna miała duże znaczenie w kontekście wojny obronnej Polski i późniejszej działalności w ruchu oporu?
